

נשמה של אמנות

הן אימהות למניין ואפילו לשלושה עשר בלי עין הרע, אבל הן לא מדחיקות את יצר האמנות שטבוע בהן ויוצרות, מכירות, מפסלות, מצלמות יצירות מדהימות • שלוש מהשתתפות בפרויקט החממה שמפעיל 'אמן' – המרכז לאמנות חזותית לציבור החרדי, משתפות אותנו בתהליך היצירה, בחוויה הרגשית העמוקה שמעניקה האמנות לנפש, ובממד הנוסף של האמנות שיכול להיווצר רק לאחר צבירת ניסיון מקצועי וותק • מקצוע לנשמה | אפרת מילר

כל היצירות המופיעות בכתבה הן של תלמידות ובוגרות "אמן"

התפעלות שגורמת לך לרצות ליצור בעצמך את מה שגרם לך לתחושה הזו. בפועל את מקבלת משהו אחר, יצירה שהיא רק שלך. אבל את ההשראה והכיוון לא היית מקבלת בעבודה עצמית.

"אני בעלת תשובה", היא ממשיכה, "את האמנות התחלתי לטפח כבר בתיכון, שם למדתי אמנות כללית. שלושים שנה אחרי שחזרתי בתשובה למדתי ב'אמן', גם שם לקחתי תחילה את האמנות הכללית, עד שמצאתי את עצמי בתחום של הקרמיקה והתמקצעתי בו, אך כמו כל אמן שמתחיל לעבוד שכתאת עובדת לבד את דורת באותו מקום ונשאת עם הסגנון והראש שלך. במסגרת כזו, כמו 'החממה', יש הפריה הדדית של חברות הקבוצה, וכמובן גם הדרכה מקצועית שכוללת משקפים מקצועיים, וליווי של מורות המגמות, בכל פעם מתחום אחר.

"מובן שבשבילי, היום שבו הגיע מנחה מהתחום שלי, תחום הקרמיקה, היה יום שחייכתי לו. אך גם שמגיעה מורה מתחום אחר, היא מקשרת ומחברת בין התחומים ומעשירה את העבודות מנקודת מבטה שלה, כך מועשרת אמנות בקרמיקה על ידי טיפים מעולם הציור, למשל, ומקבלת ממד חדש".

נבחרת' באמנות

כדי לבדל את החממה משאר הלימודים ולהעניק למשתתפות בה קידום והעמקה של האמנות, נערכו מדי חודש דיונים, ואלו עוררו שיחות מרתקות ודינמיות על תחילתם של רעיונות קונספטואליים מהמקורות, מהמעגל החברתי-מדיני, מהאלבום המשפחתי ועוד. בכל מפגש הציגו המשתתפות תוצרי ביניים וחשפו את תהליך העבודה שלהן לביקורת מקצועית.

הנושא שנבחר השנה לכל תלמידות 'אמן' היה 'שביעית', ובסוף השנה הוצגו היצירות בתערוכה גדולה ומרשימה. בלטו בנוכחותן יצירות האיכות של משתתפות החממה שהעידו על תהליך משמעותי שעברו היצירות, ברמה שמייקרת את האמנות החרדית במידה משמעותית. היה ניכר הפער בין הבוגרות הטריות ובין הנשים של החממה. היצירות האחרונות היו יצירות אמנות ברמה גבוהה מאוד.

כדי לסבר את עינין של באות התערוכה שאינן שייכות לתחום האמנות ואינן מיטיבות להבין את היצירות, שאולי הן אף משוננות לדעתן, מקרינים שם על מסכים את העבודות שיצרו המשתתפות במשך השנה – יצירות שגרתיות יותר, שגם נשים שאינן אמניות יכולות להתפעל מהן.

"מטרת העל שלנו היא שנשים חרדיות תוכלנה להגיע לאמנות ברמה גבוהה, שתגענה למכור את היצירות שלהן בגלריות ולקבל עליהן כמו שמקבלים על יצירות אמנות גדולות", אומרת רבקה ורדי, מנהלת 'אמן'. היא בעלת החזון, שמקדמת ומקפידה את האמנות בציבור החרדי. המקום התחיל מגרעין של אפס, וכיום, בזכותו, הציבור מתחיל להגיע להבנה של האמנות, ליהנות מאיכותה ולהעריך את מה שמאחוריה.

מי שעוברת מסלול של אמנות יוצאת אחרת. האמנות מפתחת התבוננות, וכשמתבוננים מגלים עוד רבדים - בעצמנו

אני צורפת, ואוהבת את המקצוע שלי". כך מציגה מרים פולנסקי את עצמה. "אוהבת מאוד. אבל האהבה הגדולה שלי לאמנות, למקצוע שלי, אינה באה על חשבון האהבות האחרות שלי. יש בי אהבת תורה גדולה, ואני מוסרת שיעורים לעולים חדשים. אני אוהבת את משפחתי בכל הלב, ומשקיעה בה בלי לקבל תמורה, ולצד אלו יש לי פינה חמה מאוד בלב לאמנות שהיא מקצוע וגם תחביב. "עוד לפני כעשר שנים הייתי כלכלנית, אך אז נולד הילד המיוחד שלי ועזבתי את המקצוע. עם הזמן הרגשתי שאני חייבת משהו בשביל הנפש, כי כשהנפש שלי תהיה מלאה גם הילד יקבל יותר.

"הרגשתי שאני צריכה למלא את עצמי במצברים וחיפשתי משהו שמדבר אלי. חיפשתי, ומצאתי. זה היה חוג של חריזה. ראיתי שאני אוהבת את התחום ונמשכת אליו, וכך הגעתי ל'אמן' ללימודים של שנתיים. סיימתי את הלימודים והתחלתי לעבוד בצורפות. השנה השתתפתי בפרויקט 'החממה', ושם עברתי תהליך עמוק ויפה, תהליך שמוביל ממקצועיות לאמנות. זהו תהליך שיכול להתרחש רק כאשר ישנם הכלים המקצועיים, כי אז יש פניות להתפתח בלי להתעכב על קשיים טכניים".

הפריה הדדית

"בציבור החרדי אין כמעט חשיפה לאמנות", אומרת טלי צדק, מנהלת החטיבה ללימודי תעודה וראש המחלקה לצילום ב'אמן'. "צריך להבין שאמנות ברמה גבוהה דורשת שנתיים של לימודים מקצועיים. אמנות היא תהליך ארוך שמשותף את הרגש, את המחשבה ואת הדמיון. כדי להגיע לאמנות הזו, יצרנו את 'החממה', שהיא מסגרת המשך לבוגרות שלנו מכל השנים, ומזמינה אותן להיות יוצרות פעילות בחללים המאובזרים והמושקעים של כל מחלקה ומחלקה.

"מדי שבוע נפגשות הבוגרות מכל מחלקה ויוצרות יחד: מצירות, מפסלות, מצלמות ומעבדות חומר ומתכות. כל אחת בתורה נותנת מכישרונה ומידיעותיה לקבוצה, ובהפריה הדדית הן מקבלות כלים מקצועיים ומתקדמות ברמה האמנותית".

האמנות שספגו הקירות מדברת יותר מכול. אני מסתובבת בין חללי העבודה, משתוממת למראה תנורי הענק המשמשים לאפיית הקרמיקה באלף מאתיים (!) מעלות, מתפעלת מהווילונות השחורים המחלקים למחלקות אישיות קטנות את האולם הגדול המשמש לצילום ומחייכת למראה חדר הצורפות בעל השולחנות המעניינים והברנר הצמוד לכל שולחן.

חממה של ממש.

"החממה מהווה הזדמנות נהדרת לעבוד בקבוצה", אומרת טליה בוטה, אחת ממשתתפות הפרויקט בתחום הקרמיקה. "מעלתה של הקבוצה היא שהיא מפרה ומעשירה בצורה מדהימה. את רואה עבודה של חברה לקבוצה ומקבלת רעיונות. אני אומרת 'רעיונות' ולא מתכוונת למודלים להעתקה, כי באמנות אי אפשר לחקות. באמנות ישנה

ובסובב אותנו. זו המתנה הגדולה שחשוב ל'אמן' להעניק לבוגרותיו.

זכו בכפליים

"האמת שבתחילת הדרך לא כל כך הבנתי מה רוצה ממני המנחה", אומרת מרים פולנסקי. "אני עובדת ומגיעה לתוצאות יפות, ומה אני מקבלת? ביקורת! בשיעור הראשון נאמר לי שמה שיצרתי יפה מאוד, אבל כדאי לי לעשות את התהליך, להכניס לאמנות את מה שאני חושבת ומרגישה, את מה שאני עוברת. ואני הלכתי צעד צעד, בלי להתיימש, מהסקיצות ועד לעבודה הסופית... זכיתי במקום הראשון!"

"יום אחד מתקשרים אלי מ'אמן' ואמרים לי: 'את יודעת, מרים, שזכו שתיים, ואחת מהן היא את!' האמת שלא היה לי בתכנית לזכות. יצרתי כי אני אוהבת ליצור. אבל אין ספק שזה היה נחמד. הרגשתי שאני בדרך הנכונה, הרגשתי שהבנתי והתקדמתי, ואני מודה לבורא עולם שנתן לי להרגיש שאפשר להצליח, שהוא נותן לאדם להרגיש שהוא עושה את הדבר הנכון."

"אני צלמת סטודיו ומצלמת

בעיקר ילדים ומשפחות", מספרת שרה נח. "למדתי צילום ב'אמן', ושם התמקדו גם בפן המקצועי וגם בפן האמנותי שלו. אך מאז שסיימתי ויצאתי לעבוד אני מצלמת בעיקר מקצועי, כי המטרה שלי לפרנס בית, וכך האמנות נדחקה לפינה.

"לכן שמחתי כל כך השנה, שנוצרה לי הזדמנות לבוא ולהתעסק באמנות. לא לצלם רק מה שאני חייבת, אלא להיות פנויה גם למה שאני רוצה. ב'אמן' נותנים דגש על הנשמה, על הנפש שמניעה את הידיים הפועלות. האמנות היא חלק מהנשמה; אני יוצרת את מה שאני מרגישה, את מה שאני חושבת. כשאני רואה יצירה של אמן טוב אני רואה מה הוא הרגיש, מה הוא רצה לבטא, מחפשת אילו רגשות מחוללת האמנות הזו אצלי. על כל זה שמים את הדגש בחממה.

בצילום אמנותי מצלמים ממקום אחר, מרגילים לחשיבה יצירתית מחוץ לקופסה, מלמדים להסתכל על העולם מזווית ראייה אחרת, וזה שונה מהצילום המקצועי, שבו חשוב שהילדים יראו יפים, אוהבים, חמודים. מה שמעניין הוא שכשחושבים אמנות - מצליחים לחדש ולצלם אחרת גם בתחום המקצועי."

וכשהלב מן האמנות מתמלא

"כל מי שמקבל נשמה וכשרון של אמן יודע שזה דבר שפשוט ממלא אותו", מוסיפה טליה בוטה, "ואם זה לא יוצא החוצה ההרגשה קשה מאוד. אני אימא לשלושה-עשר ילדים בלי עין הרע, וכשהם קצת גדלו ואני מיתגתי את המרוץ סביבם, הרגשתי שאני חייבת להשקיע בתחום הזה של האמנות. כשחיפשתי מקום לעשות זאת גיליתי שבכל מקום הלימודים דורשים שעות ארוכות, וכמובן גם מימון

חממה משפחתית

יקר, ולכן זה לא התאים לי. עברו כמה שנים ואז גיליתי את 'אמן'. שם הציעו לי לימודים אפשריים ובאווירה מתאימה. 'אמן' הוא מקום קלאסי לנשים עסוקות כמוני, שרוצות לעשות מאמץ פעם או פעמיים בשבוע ולהשקיע בתחום. כי מי שיש לו את זה, זה בוער לו בידיים, והוא מוכרח להוציא את האומנות החוצה. גם מבחינה מקצועית הם נותנים את המקסימום והצוות מקצועי ביותר."

"לכל אחת חשוב מאוד להצליח", מוסיפה גם מרים. "זה לא נובע מגאווה, אבל צריך סיפוק וחשוב להיות שמחים כמה שעושים. יש לי תלמידות, ואני רואה שיחד עם היצירה שמתקמת מגיע גם האור בעיניים. לכן אני מודה לבורא עולם שנתן לי להצליח. אני יודעת ומרגישה שהכול מתחיל ונגמר בסייעתא דשמיא, ואני מודה לבורא עולם שהמקצוע שלי יכול להביא אותי לסיפוק, להצלחה ולקידוש שם שמים."

"החממה היא חוויה מיוחדת, ואני מוכרחה לציין שנהניתי מכל רגע", אומרת גם שרה נח. "בדיוק היום בבוקר נפגשנו שוב, הנשים מהצילום, זה היה חסר לנו... מה שמייחד את החממה מהלימודים זה המעבר, את המקצועיות כבר יש לנו. בזמן הלימודים מקבלים שפע של כלים, אך עדיין לא מתנסים בהם בפועל, חסר ה'שפשוף' והניסיון. כשמסיימים ללמוד, נכנסים לעבודה ורוכשים ניסיון, ואז אפשר לפתוח את הראש ולחזור בראש אמנותי. יש פניות ליצור ולא צריך להתעכב על טכניקות, אפשר אולי לומר את זה כך: אתה יודע ללכת, עכשיו - בוא נרוץ!"

"בעבודות שהגשנו בחממה כבר לא התעכבו אתנו על הפרטים: צבע רווי או לא רווי, פוקוס או לא פוקוס... כבר לא מדברים בכלל על טכניקה, מדברים על אמנות, שהיא שפה אחרת לגמרי."

"עוד דבר חמים ונפלא שיש בחממה", מוסיפה טליה, "הוא הקשר בין הנשים, וגם בינן לבין הצוות. זה קשר מיוחד שלא קיים במקומות אחרים. זו סביבת לימודים אחרת לגמרי מזו של הציבור הכללי. שם גולת הכותרת היא להיות הכי! לא רק להצליח, לא רק ליצור אלא להיות הכי חדשני וייחודי. כל הצלחה של האחד מעוררת קנאה אצל האחר, כל אחד רוצה להגיע ולהיות האמן הנחשב ביותר.

"בעולם שלנו זה לא קיים. כולן מפרגנות, וכל אחת שמחה באמת לתת מהידע שלה ולסייע, וזו חוויה עצומה. כך נוצר הקשר המיוחד שהוא מעין קשר משפחתי, קשר של אהבה עם המון אכפתיות, שהוא הרבה מעבר לקשר המקצועי. כל אלו גורמים למקום להיות מקום של חוויה, כזה שכיף להגיע אליו ולראות איך התורה והמצוות מרוממות את האדם. כל אחת שמחה בשמחה של חברה שמצליחה, כשמגיע אחד המנחים ונותן למישהי מילה טובה - כולנו שמחות, כי אנחנו נהנות שמפרגנים לחברה שלנו!"

"נקודה מעניינת ומרגשת ששמתי לב אליה", היא מסיימת, "היא שנשים חרדיות מוכשרות בצורה מדהימה שלא מביישת אמנים מפורסמים, ובזמן התמציתי שהן משקיעות - הן מגיעות להישגים מרשימים! ממש רואים בחוש את העצמה ואת הברכה שהקב"ה מעניק להן."

אולי דווקא מפני שהחממה הראשונה שהן מטפחות היא החממה המשפחתית, ורק אחריה הן מתמסרות לחממה האמנותית.

ומכל מקום, בין שאת אמנית ובין שהתחביב שלך אחר, חממה קטנה שתקצי לו בלבך בוודאי תעניק לך מילוי ושמחה.

אמן
לש
לש
לש

